

**РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ**

Монографія

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ**

Монографія

Біла Церква

БНАУ

2023

УДК 338.432(0.064)

Р 64

Рекомендовано до друку
Вченою радою Білоцерківського
національного аграрного університету
(Протокол № 8 від 03 березня 2023 р.)

Автори: д-р екон. наук, проф. Юхименко П. І. (розд. 2; 6; 7; 11), д-р екон. наук, проф. Шуст О. А. (розд. 6; 13), д-р с-г. наук, проф. Димань Т. М. (розд. 12), д-р екон. наук, проф. Краус Н. М. (розд. 14), д-р екон. наук, проф. Паска І. М. (розд. 1), д-р екон. наук, проф. Сокольська Т. В. (розд. 4; 15), д-р екон. наук, проф. Гринчук Ю. С. (розд. 3), д-р екон. наук, проф. Шахно А. Ю., (розд. 7), канд. екон. наук, доц. Батажок С. Г. (розд. 5), канд. екон. наук, доц. Заболотний С.С. (розд. 15), канд. екон. наук, доц. Вихор М. В. (розд. 9), канд. екон. наук, доц. Коваль Н. В. (розд. 16), канд. екон. наук, проф. Краус К. М. (розд. 14), канд. екон. наук, доц. Однорог М. А. (розд. 10), канд. екон. наук, доц. Панасюк В. І. (розд. 8),), канд. с/г наук, доц. Бількевич В. В. (розд. 10), канд. с/г наук, доц. Шемігон О. І. (розд. 2).

Р 64 Розвиток аграрного сектору економіки в умовах четвертої технологічної революції: монографія / Юхименко П. І., Шуст О. А., Димань Т. М. та ін. За заг. ред. д.е.н., професора Шуст О. А. Біла Церква, БНАУ, 2023. 706 с.

Монографія присвячена узагальненню теоретичних і практичних проблем розвитку аграрної економічної політики а умовах четвертої технологічної революції. Становить науковий та практичний інтерес для вчених економістів, керівників різних управлінських аграрних структур, а також для аспірантів та студентів аграрних вищих навчальних закладів за спеціальністю економіка.

ISBN 978-966-2122-62-6

Рецензенти:

Загурський О. М., д-р екон. наук, професор, «Національний університет біоресурсів і природокористування»;

Свиноус І. В., д-р екон. наук, професор, Білоцерківський національний аграрний університет;

Савчук Ю. С. к. е. наук, перший заступник голови Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області.

© Юхименко П. І., Шуст О. А., Димань Т. М. 2023

ISBN 978-966-2122-62-6

© БНАУ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	4
1.1. Аграрні дефініції та еволюція наукових підходів щодо дослідження аграрної політики.....	4
1.2. Аграрні відносини у системі сучасного суспільного розвитку	
Розділ 2. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	
2.1. Економічний зміст земельних ресурсів.....	
2.2. Ефективність використання земельних ресурсів.....	
2.3. Капіталізація природно-ресурсного потенціалу сільських Територій.....	
Розділ 3. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	
3.1. Стратегічні цілі аграрної економічної політики.....	
3.2. Значення держави у формуванні економічної політики розвитку аграрного сектору економіки.....	
Розділ 4. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ВИРОБНИЦТВА..	
4.1. Державні інструменти впливу на розвиток аграрної сфери.....	
4.2. Механізми інвестування в розвиток сільського господарства.....	
Розділ 5. АГРАРНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	
5.1. Інвестиційна складова забезпечення розвитку аграрного сектору економіки.....	
5.2. Фінансове забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України.....	
Розділ 6. ФОРМУВАННЯ РІЗНОУКЛАДНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	
6.1. Формування інституціонального порядку функціонування фермерства.....	
6.2. Форми фермерських господарств в сучасних умовах господарювання.....	
Розділ 7. ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	
7.1. Освіта і наука важлива складова в системі конкурентоспроможності аграрного сектору економіки.....	
7.2. Економічний підхід щодо формування людського та соціального капіталу розвитку сільських територій.....	
Розділ 8. КЛАСТЕРИЗАЦІЯ І КООПЕРАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ....	
8.1. Кластерний механізм розвитку аграрного сектору економіки.....	
8.2. Розвиток кооперації в аграрному секторі економіки.....	
Розділ 9. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	
9.1. Концепція розвитку сільських територій.....	
9.2. Основні напрями та управлінські інструменти розвитку сільських територій України.....	
Розділ 10. РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ INDUSYRY 4.0 В ОРГАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА.....	
10.1. Напрями і пріоритети технологічного прогресу в аграрному секторі економіки XXI ст.....	
10.2. Технологічні впливи на структурну динаміку агроіндустрії.....	
Розділ 11. ПЕРЕХІД ДО ЕКОНОМІКИ З НИЗЬКИМ ВМІСТОМ ВУГЛЕЦЮ, РЕСУРСОЕФЕКТИВНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО ІНКЛЮЗИВНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	

11.1. Ключові компоненти інклюзивної зеленої економіки.....	
11.2. Проблеми та ризики розвитку зеленої економіки.....	
Розділ 12. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	
12.1. Еволюція дефініцій та формування інституціонального порядку екологізації аграрного виробництва в Україні.....	
12.2. Проблеми та напрями переходу аграрних підприємств на екологічно орієнтоване виробництво.....	
12.3. Розвиток органічного виробництва в Україні.....	
Розділ 13. АГРАРНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	
13.1. Напрями аграрної економічної політики в сучасному глобалізованому економічному просторі.....	
13.2. Аграрна економічна політика в умовах входження в нове світове конкурентне середовище.....	
Розділ 14. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	
14.1. Цифровізація аграрного бізнесу та її ефективність.....	
14.2. Становлення аграрного цифрового підприємництва та Індустрії X.0 в умовах віртуальної реальності.....	
14.3. Цифровізація бізнес-процесів аграрних підприємств інноваційної екосистеми.....	
Розділ 15. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЗМІНИ ЕКОСИСТЕМИ.....	
15.1. Вплив інтенсифікації сільськогосподарської діяльності на екосистему.....	
15.2. Напрями адаптації вітчизняних аграрних підприємств до глобальних змін клімату.....	
Розділ 16. РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ.....	
16.1. Регіональна аграрна політика: сутність, інституційна основа.....	
16.2. Регіональні особливості формування та реалізації аграрної політики.....	
16.3. Концептуальні напрями регіональної аграрної політики.....	

ВСТУП

Сучасна аграрна економічна політика України в умовах четвертої технологічної революції стратегічно зорієнтована на здійснення соціально-економічних, організаційно-управлінських заходів щодо розвитку сільського господарства, аграрних та земельних відносин. Основною її метою в умовах євроінтеграції є виведення на основі інноваційних зелених технологій сільського господарства, соціально-економічного розвитку українського села, умов проживання й праці с.-г. населення на рівень розвинених аграрних європейських країн. Практична її сторона спрямована на відродження славних традицій трудолюбивого українського селянина-хлібороба, сприяння виробникам закласти інноваційні основи для входження України в світовий продовольчий ринок як однієї з провідних аграрних держав. Основним її змістом в умовах незалежності є побудова у сільському регіоні демократичних, соціально зорієнтованих суспільних відносин, які б сприяли розвитку аграрного (агропродовольчого) сектору економіки країни, побудові в сільському господарстві різнопланової економіки, утвердженню приватної власності селян на землю і майно, вибору форм господарювання, створення с.-г. чи іншого підприємства, заняття будь-якою дозволеною законом діяльністю. Такий підхід сприяє відродженню сільських територій, формуванню їх людського капіталу, що намагалися розкрити автори даної монографії.

У монографії висвітлено теоретичні й практичні інституціональні основи організації та здійснення політики держави у сфері сільського господарства, розкрито поняття та сутність державної аграрної політики України, окреслено її мету та стратегічні цілі в умовах четвертої технологічної революції, охарактеризовано механізми державного регулювання. Окрема увага приділена аналізу інституціонального забезпечення реалізації основних пріоритетів державної аграрної політики – інституціонального регламентування розвитку земельних відносин в аграрній сфері, формування сприятливого економічного середовища для ефективної діяльності суб'єктів аграрного виробництва, державної політики щодо розвитку аграрного ринку й комплексного розвитку сільських територій

Автори висловлюють подяку за критичні зауваження з боку групи практиків щодо її змістовного наповнення. Особливо вдячні директору бізнес – підрозділу «Яєчні продукти» ГК «Овостар Юніон» Діденку С. В., директору з економіки та фінансів ТОВ Сквирський комбінат хлібопродуктів Жупанику В. М., голові Узинської ОТГ Київської області Гринчуку В. Ю, першому заступнику голови Білоцерківської районної держ. адміністрації Київської області Савчуку Ю. С.

Наукове видання

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

\
Монографія

Батажок Світлана Григорівна,
Бількевич Віта Володимирівна,
Вихор Микола Васильович,
Гринчук Юлія Сергіївна,
Димань Тетяна Миколаївна,
Заболотній Сергій Сергійович,
(Варшавський університет природничих наук - SGGW),
Коваль Надія Володимирівна,
Краус Наталія Миколаївна,
(Київський університет імені Бориса Грінченка),
Краус Катерина Миколаївна,
(Київський університет імені Бориса Грінченка),
Однорог Максим Анатолійович,
Панасюк Вікторія Іллівна,
Паска Ігор Миколайович,
Сокольська Тетяна Вікторівна,
Шемігон Олександр Іванович,
Шахно Альона Юріївна,
(Криворізький національний університет),
Шуст Олена Анатоліївна,
Юхименко Петро Іванович.

Комп'ютерне верстання – Горшунова В.С.

Редактор: Хахула Л.П.

Формат 64x90/16. Друк на папір офсетний.
Умовних друкованих аркушів 23,3. Тираж 300.
Замовлення №

Віддруковано ТОВ «Білоцерківдрук»
Біла Церква, бульвар Олександрійський, 22